



Planeringsverktyg vid om- och nybyggnation för ökad tillgänglighet avseende personer med funktionsnedsättningar

Inledning

För att få med tillgänglighet avseende personer med funktionsnedsättningar tidigt i byggprocessen så görs en tillgänglighetsanalys redan i förprovningen. Utifrån den genomförda **tillgänglighetsanalysen** fastställs en **tillgänglighetsnivå** som skall uppnås i projektet. Tillgänglighetsnivån kan fastställas under detaljplanerskedet eller i trafikförslagsskedet beroende på projektets storlek och omfattning. När trafikförslaget upprättas görs en **tillgänglighetsplan** parallellt. Tillgänglighetsplanen upprättas enligt beskriven arbetsgång under steg 3.

Steg 1

Tillgänglighetsanalys

En tillgänglighetsanalys görs i förprovningen utifrån områdets karaktär, topografi och vilka målpunkter som finns att beakta i området. Nedan finns frågor som kan vara utgångspunkt i analysen.

Vad har området för **karaktär**? Är området lämpligt för sitt ändamål? Vilka aktiviteter finns i området? Vilka funktioner har området? Exempelvis bostäder, industrier/verksamheter, handel, offentliga/ publika inrättningar och kulturvärden.

Hur ser **topografien** ut? Vilka nivåskillnader finns som kan utgöra ett hinder för personer med begränsad rörelseförmåga? Är det möjligt att göra ombyggnader för att åtgärda lutningar?

Länk till dokument med lutningar

Vilka identifierade **målpunkter** finns inom området?

Exempelvis offentliga inrättningar som skolor, förskolor, vårdcentraler, bibliotek, stadsdelskontor, äldreboende, dagcenter, hållplatser för kollektivtrafik, bostäder eller handel.



Steg 2

Tillgänglighetsnivå

Utifrån tillgänglighetsanalysen fastställs i planprocessen vilken tillgänglighetsnivå som **ska** uppnås i området efter färdigställande.

- Nivå 1: Personer med nedsatt rörelseförmåga och personer med synnedsättning ska kunna nå alla identifierade målpunkter längs **huvuddelen av gångvägnätet**.
Exempel på områden:
Områden med viktiga målpunkter, till exempel skolor, vårdinrättningar samt områden kring hållplats och kollektivtrafikterminaler inklusive dess närområde.
Nybyggnation ska alltid eftersträvas att utföras med högsta tillgänglighetsnivå där topografin tillåter.
- Nivå 2: Personer med nedsatt rörelseförmåga och personer med synnedsättning ska kunna nå alla identifierade målpunkter längs **utvalda identifierade gångstråk**.
Exempel på områden: ombyggnationer och kompletteringar i befintliga områden med målpunkter som till exempel skolor, vårdinrättningar samt områden kring hållplats.
- Nivå 3: Personer med nedsatt rörelseförmåga har begränsad framkomlighet på grund av topografin och når målpunkterna endast via ett **begränsat antal stråk** i området. I anslutning till målpunkter anläggs därför angöringsplatser för färdtjänst samt handikapparkering. En tydlighet i stråk för synskadade eftersträvas dock alltid.
Exempel på områden: områden där inte kraven för tillgänglighet kan tillfredsställas på grund av topografin eller kulturvärden.



Steg 3

Tillgänglighetsplan

I samband med arbetet med trafikförslaget upprättas en tillgänglighetsplan utifrån den bestämda tillgänglighetsnivån som beslutats i steg 2. I tillgänglighetsplanen redovisas vilka stråk mellan de identifierade målpunkterna som är tillgängliga för fotgängare med funktionsnedsättningar. Olika grupper av funktionshindrade har olika behov och därför identifieras dels stråk som ger god *tillgänglighet/framkomlighet* för **personer med nedsatt rörelseförmåga** och dels stråk med god *tillgänglighet/framkomlighet* för **personer med synnedsättning**. De olika stråken kan ha olika sträckning mellan målpunkterna.

I tillgänglighetsplanen redovisas nivån av tillgänglighet:

- Nivå 1: **Huvuddelen av gångvägnätet** utförs *tillgängligt* för personer med nedsatt rörelseförmåga och tydliga naturliga eller ordnade stråk finns för personer med synnedsättning. Målpunkter kan vara till exempel skolor, vårdinrättningar samt områden i närheten av och omkring hållplatser och kollektivtrafikterminaler.
- Nivå 2: **Utvalda identifierade gångstråk** till och mellan målpunkter utförs *tillgängliga* för personer med nedsatt rörelseförmåga och tydliga naturliga eller ordnade stråk finns för personer med synnedsättning. Målpunkter kan vara till exempel skolor, vårdinrättningar samt områden i närheten av hållplatser och kollektivtrafikterminaler.
- Nivå 3: **Ett begränsat antal stråk** i området är möjliga att utföras *tillgängliga* för personer med nedsatt rörelseförmåga. En tydlighet i stråk för synskadade eftersträvas dock alltid. Då topografin inte tillåter annat än färd med fordon för rörelsehindrade, anordnas bra möjligheter med angöring för färdtjänst samt handikapparkeringar.



Arbetsgång vid upprättande av tillgänglighetsplan:

- 1 Identifiera vilka **målpunkter** som finns i området. Till exempel entréer till bostäder, offentliga inrättningar såsom skolor, vårdcentraler och bibliotek samt hållplatser, lekplatser och handel.
- 2 Identifiera möjliga **angöringslägen** för färdtjänst/taxi samt lämpliga lägen för **handikapparkering** för att nå offentliga platser och lokaler och bedöm grovt om det verkar rimligt att anordna angöringslägen till privata målpunkter på privata fastigheter.
- 3 Beskriv hur **rörelserna** för fotgängare ser ut i området mellan de olika målpunkterna.
- 4 Identifiera **lämpliga** stråk mellan målpunkterna som i möjligaste mån är fria från konflikt med andra trafikantgrupper. Identifiering sker av både primära gångstråk som ska utföras **tillgängliga för personer med nedsatt rörelseförmåga** och primära gångstråk som ska utföras **tillgängliga för personer med synnedsättning**. Dessa gångstråk kan ha olika sträckning och placering eftersom behoven för de olika grupperna är olika.

Viktigt att beakta och ta hänsyn till för:

Personer med nedsatt rörelseförmåga: de släta stråken för rullstol och rollatorer får inte brytas av nivåskillnad. Vid varje plats där gående korsar körbana skall det finnas en del utan nivåskillnad med minst en meters bredd där rullstolar och rollatorer kan passera. Var uppmärksam på att det går att ordna vilplatser utmed gångstråken, hur tätt dessa placeras är beroende av lutningen på gångvägen. För placering läs vidare i **Riktlinjer för val och placering av möbler i Stadens Möbler (länk)**

Personer med synnedsättning: Där synskadade korsar en körbana skall finnas en tydlig kantsten eller pollare för att tydliggöra gränsen mellan gångyta och köryta. För att göra det möjligt för synskadade att orientera sig är det viktigt att ha en tydlighet i form av naturliga ledstråk såsom kännbara höjd- eller materialskillnader samt fasader, murar och räcken med underliggare och en tydlighet i materialval. Särskilt viktigt är en tydlig möblering på öppna ytor så att en synskadad har möjlighet att orientera sig. Där ledning i form av naturliga ledstråk inte kan ske kompletteras med ledstråk i form av kantstenar, murar, sinusplattor eller pollare med taktill ovansida.

Generellt är det viktigt att det finns en tydlighet i färgspråk, belysning och skyltning. Skapa en tydlighet i materialvalen, blanda inte för många material och mönster utan eftersträva en igenkänningsfaktor.

Generellt är det viktigt att skapa tydliga siktlinjer i området som styrker gångriktningar och att belysningen är tillräcklig av strategiskt viktiga stråk och punkter.



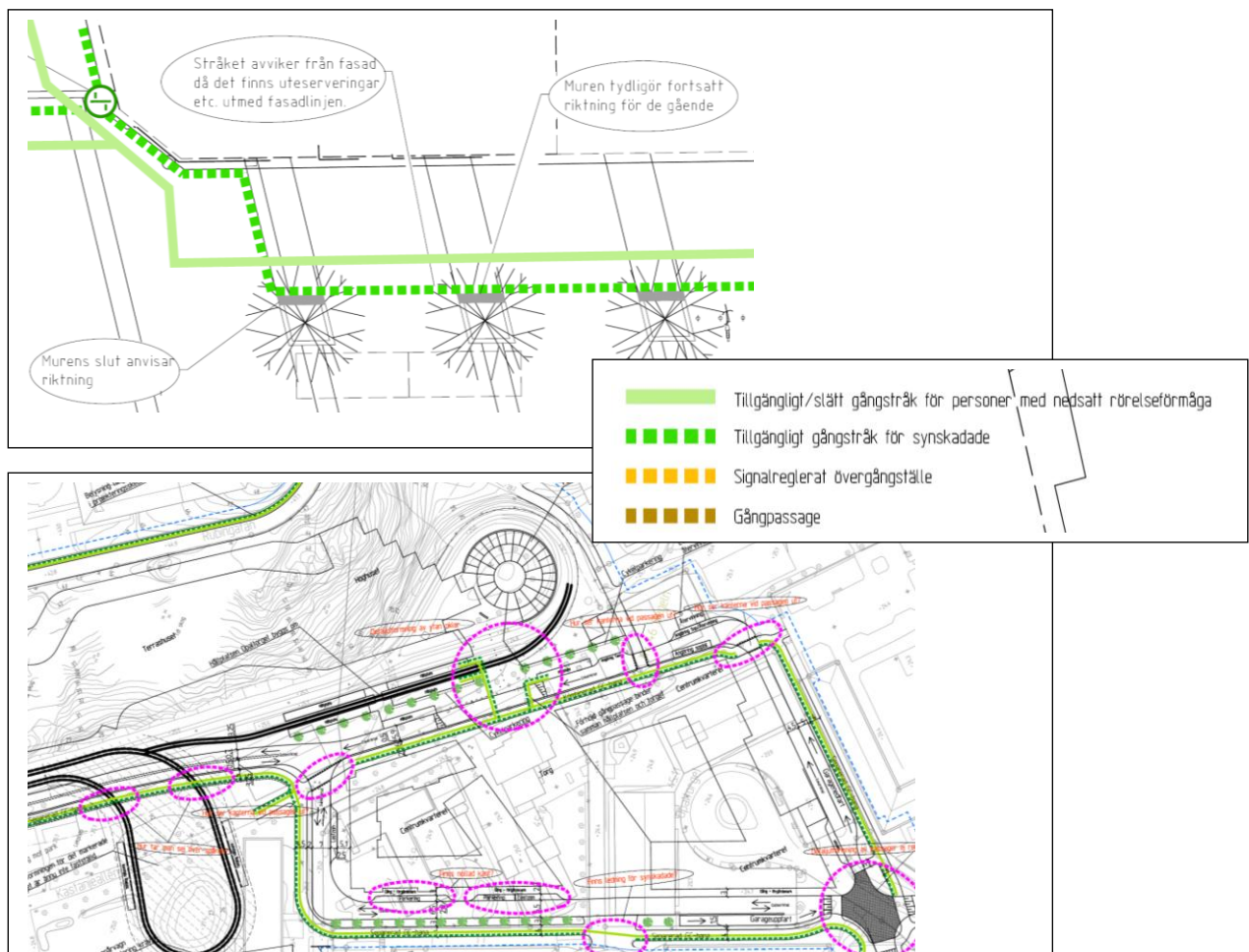
- 4 Identifiera var **konfliktpunkter** uppstår där fotgängare korsar fordonsflöden.
En konfliktpunkt kan till exempel vara en gångpassage eller övergångsställen. Det kan även vara platser där cykel korsar stråk för fotgängare. På öppna ytor som torg eller så kallade "shared space" krävs en extra tydlighet för synskadade.
- 5 Kan konfliktpunkterna **minimeras eller tas bort** genom att alternativa gångstråk för fotgängare väljs?
För att helt undvika ett övergångsställe kanske kan man välja en alternativ väg för synskadade, vägen kan vara lite längre.
- 6 Markera konfliktpunkter/områden som inte är lösta i trafikförslagsskedet och **särskilt måste beaktas i projekteringsstadiet**. Eller punkter där medvetna avsteg gjorts.

De konfliktpunkter som man inte kan undvika markeras för att särskilt utredas i projekteringsstadiet.

I korsningspunkterna/konfliktpunkterna för olika flöden är det extra viktigt att ha en tydlighet för synskadade/blinda i form av exempelvis kantsten, pollare med taktill ovasida etc. De släta stråken för rullstol och rollatorer får inte brytas av nivåkillnad, i dessa konfliktpunkter måste allas behov tillgodoseas.

På platser där fullgod tillgänglighet inte kan uppnås utmed de identifierade stråken för synskadade i form av naturliga ledstråk ska kompletterande ledning i form av ordnade ledstråk, murar eller kantstenar ordnas.

Exempel på Tillgänglighetsplan





Göteborgs Stad
Trafikkontoret